

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

(для студентів V курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня
бакалавр, напрямку підготовки 6.140103 (6.020107) – «Туризм»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» (для студентів V курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, напрямку підготовки 6.140103 (6.020107) – «Туризм») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О. М. Радіонова, Л. В. Оболенцева. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 24 с.

Укладачі: О. М. Радіонова, Л. В. Оболенцева

Рецензент: І. М. Писаревський

Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства, протокол засідання № 1 від « 28» серпня 2012 р.

© О. М. Радіонова, Л. В. Оболенцева, ХНАМГ, 2012

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література	7
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента.....	10
2.2. Зміст дисципліни	11
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента	11
2.3.1. План лекційного курсу	12
2.3.2. План практичних занять.....	12
2.3.3. Лабораторні роботи.....	13
2.3.4. Індивідуальні завдання	13
2.4. Самостійна навчальна робота студента.....	17
2.5. Методи активізації процесу навчання.....	19
2.6. Засоби контролю та структура залікового кредиту	21
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення	22

ВСТУП

В сучасних умовах вдосконалення та збільшення наукової інформації, швидкого оновлення знань, серйозне значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців, які мають високу професійну та теоретичну підготовку і здатних до самостійної творчої роботи. Всі ці якості необхідно виховувати у вищому навчальному закладі через активну участь студентів у виконанні науково-дослідних робіт. Залучення студентської молоді до самостійного наукового пошуку сприяє не тільки поглибленому вивченню навчальних дисциплін, але й розвитку особистості студента - оволодінню ним дослідницьких навичок, підвищенню культури його мови, етики та естетики ділового спілкування.

Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» допомагає студентам розкрити можливості їх участі в науково-дослідній роботі як найбільш активній і творчій формі одержання знань. В результаті вивчення дисципліни і виконання досліджень за обраною темою студент повинен освоїти методологію і методику наукових досліджень, а також вміти відбирати й аналізувати необхідну інформацію, визначати мету і завдання та формулювати висновки, складати звіт, доповідь або статтю за результатами наукового дослідження.

ГСВО МОНУ Освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра напрямку підготовки 6.140103 (6.020107) - «Туризм»

ГСВО МОНУ Освітньо-професійна програма бакалавра напрямку підготовки 6.140103 (6.020107) - «Туризм» для студентів вищих навчальних закладів.

СВО ХНАМГ Робочий навчальний план підготовки бакалавра напряму «Туризм» 2011 р.

Розробник програми: Радіонова Ольга Миколаївна,
Оболенцева Лариса Володимирівна

Програма ухвалена: кафедрою туризму і готельного господарства, протокол № 1 від 28 серпня 2012 р. Зав. кафедри проф. Писаревський І.М.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце навчальної дисципліни

Головною метою вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» є залучення студентів до науково-дослідної роботи, ознайомлення їх із стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм знань щодо методології, методики та інструментарію дослідження.

Завданнями вивчення дисципліни є:

формування у майбутніх фахівців вмінь та навичок виконувати аналітичні дослідження та проводити аналіз на практиці з використанням методів та моделей економічного аналізу та використовуючи результати аналізу приймати обґрунтовані управлінські рішення;

набуття студентами практичних навичок, необхідних для написання наукових робіт.

Предметом вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» є методологія наукових досліджень та методика дослідження економіки на основі діалектичного методу, що обумовлює вивчення економічних процесів в їх єдності, відмінності, історичному розвитку.

В процесі вивчення даної дисципліни студенти повинні:

набути знань щодо питань планування, організації і проведення наукового дослідження;

оволодіти методами і прийомами наукових досліджень; розглянути актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження;

вивчити форми та принципи організації науково-дослідної роботи студентів;

виховати в собі усвідомлення необхідності використання наукових методів в економічній діяльності.

В структурно-логічній схемі підготовки бакалавра дисципліна «Основи наукових досліджень» передусє вивченню ряду дисциплін професійного блоку. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
1	2
Економічна теорія	Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку
Статистика	Стратегічний менеджмент
Економіка підприємств	Управління проектами в туризмі
Економіка підприємств	

1	2
Економіка і ціноутворення в галузі туризму	
Основи маркетингу	
Основи менеджменту	
Аналіз діяльності підприємств тур індустрії	

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Основи наукових досліджень (3,5/126)

Змістові модулі:

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень (1,0/36,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Ключові поняття науки та наукових досліджень.
2. Організація науково-дослідної роботи в Україні.
3. Науково-дослідна робота студентів.
4. Інформаційне забезпечення наукової роботи.

Змістовий модуль 1.2. Методологічні основи наукового знання і творчості (1,0/36,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Метод і методика економічних досліджень і аналізу.
2. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності.

Змістовий модуль 1.3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень (1,5/54,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Механізм проведення наукових досліджень.
2. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі.
3. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та економічному аналізі.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Освітньо-кваліфікаційні вимоги до вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» наведені у табл. 2.

Таблиця 1.2 – Освітньо-кваліфікаційні вимоги до вивчення дисципліни

Вміння та знання	Сфери діяльності	Функції діяльності
Володіння технікою організації робочого місця	Підготовка до роботи офісу	Організаційна
Проведення збору, обробки та аналізу статистичних даних. Вміння класифікувати статистичні дані. Формування баз статистичних даних. Здійснення перевірки отриманих статистичних даних	Збір та обробка статистичних даних	
Проведення збору, обробки та аналізу даних, інформації. Вміння класифікувати інформацію. Проведення кількісної оцінки інформації. Здійснення порівняння інформації.	Ведення звітності	
Вміння презентувати інформацію. Здійснення обліку і зберігання звітних даних, дотримання термінів звітності		
Вміння обробляти та відтворювати інформацію – підбір, сортування, друк, копіювання	Надання інформації клієнтам	Сервісна
Володіння технікою публічних виступів	Екскурсійне супроводження туристів, екскурсантів	
Володіння технікою відповідей на загальні та професійні запитання. Володіння технікою відповідей на нестандартні запитання	Відповіді на запитання туристів, екскурсантів	
Використовуючи методи наукових досліджень, сучасні технічні засоби та інформаційні технології, здійснювати збір, первісну обробку, аналіз, систематизацію довідкових матеріалів та іншої інформації по туризму, узагальнювати вітчизняний і зарубіжний досвід з питань розробки турпродукту. Зберігання і пошук інформації. Визначення достовірності інформації.	Використання спеціалізованої довідкової літератури	Виробничо-технологічна
Здійснення збору, обробки, аналізу, систематизації інформації, узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду з питань розробки турпродукту, використовуючи методи наукових досліджень та сучасні технології	Обґрунтування рішень з питань розробки проекту туристського маршруту, окремої туристської послуги	

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Закон України „Про внесення змін в Закон України „Про туризм” від 18 листопада 2003 р. № 1282 – IV.

2. ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. - К.: Держстандарт України, 1995.
3. Айвазян С. А., Прикладная статистика. Основы моделирования и первичная обработка данных. / С. А. Айвазян, И. С. Енюков, Л. Д. Машалкин – М.: Финансы и статистика, 1983.- 470 с.
4. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: Підручник. / М.Т. . Білуха - К.: Вища школа, 1997.- 214 с.
5. Болч В., Хуань К. Дж. Многомерные статистические методы для экономики. (Пер. с англ. А. Д. Плитмана / Под ред. С. А. Айвазяна). – М.: Статистика, 1979.- 317 с.
6. Бори́кова Л. В. Пишем реферат, доклад, выпускную квалификационную работу / Л.В. Бори́кова, Н. А. Виноградова– М., 2000.- 89 с.
7. Дубров А. М., Мхитарян В. С., Трошин Л. И. Многомерные статистические методы: Учебник. / А.М. Дубров, В. С. Мхитарян, Л. И. Трошин– М.: Финансы и статистика, 1998.- 352 с.
8. Ефимова М.Р. Общая теория статистики. / М. Р. Ефимова, Е.В. Петрова, В.Н. Румянцева– М.: ИНФРА – М, 1999.- 416 с.
9. Кожухар В.М. Основы научных исследований: Учебное пособие / В. М. Кожухар. – М.: Издательско-торговая корпорация Дашков и К°, 2010. - 216 с.
10. Крутов В. И. Основы научных исследований. / В.И. Крутов, В. В. Попов – М.: Высшая школа, 1989. – 400 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. / О.В. Крушельницька – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
12. Лудченко А. А., Основы научных исследований. / А.А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А.Примак – К.: Знання, 2001. – 113 с.
13. Огурцов А.Н. Основы научных исследований : Учеб.-метод. пособие / – А.Н. Огурцов. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 178 с.
14. Сабитов Р.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Р.А. Сабитов. – Челяб. гос. ун-т. Челябинск, 2002. 138 с.
15. Романчиков В.І. Основы наукових досліджень : Навчальний посібник. / В.І. Романчиков – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.
16. 14. Щербина Л. В. Основы научных исследований: Опорный конспект лекций. / Л.В. Щербина – Х.: ХНАМГ, 2007. - 141 с.
17. Філіпченко А. С. Основы научных исследований. Конспект лекций: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Анотація програми навчальної дисципліни

«Основи наукових досліджень»

Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» розроблена для студентів напряму підготовки «Туризм».

Метою вивчення дисципліни є залучення студентів до науково-дослідної

роботи, ознайомлення їх із стратегією та тактикою проведення досліджень, надання їм знань щодо методології, методики та інструментарію дослідження.

Предметом є методологія наукових досліджень та методика дослідження економіки на основі діалектичного методу, що обумовлює вивчення економічних процесів в їх єдності, відмінності, історичному розвитку.

Модуль 1. Основи наукових досліджень. Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень. Змістовий модуль 1.2. Методологічні основи наукового знання і творчості. Змістовий модуль 1.3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень.

Аннотация программы учебной дисциплины

«Основы научных исследований»

Учебная дисциплина «Основы научных исследований» разработана для студентов направления подготовки «Туризм».

Целью изучения дисциплины является привлечение студентов к научно-исследовательской работе, ознакомление их со стратегией и тактикой проведения исследований, предоставление им знаний относительно методологии, методики и инструментария исследования.

Предметом является методология научных исследований и методика исследования экономики на основе диалектического метода, что обуславливает изучение экономических процессов в их единстве, отличии, историческом развитии.

Модуль 1. Основы научных исследований. Содержательный модуль (СМ) 1.1. Теоретические основы науки и научных исследований. Содержательный модуль (СМ) 1.2. Методологические основы научного знания и творчества. Содержательный модуль (СМ) 1.3. Экономический инструментарий проведения научных исследований.

Annotation of the program of academic discipline

«Principles of scientific research»

Academic discipline "Principles of scientific research" is created for students of tourism training direction.

The object of the discipline study is students' involvement in research work and their familiarization with strategy and tactics of research conducting; providing knowledge about the methodologies, techniques and tools of research.

The subject of the discipline is methodology of scientific research and research methods of economics, based on dialectical method which causes study of economic process in their unity, difference, historical development.

Module 1. Principles of scientific research. Content module (CM) 1.1. Theoretical foundations of science and scientific research. Content module (CM) 1.2. Methodological foundations of scientific knowledge and creativity. Content module (CM) 1.3. Economic instruments for scientific research.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента (заочна форма навчання)

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, спеціалізація, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS – 3,5 Модулів – 1 , Змістових модулів - 3 Загальна кількість годин - 126	Напрями: спрямування 6.140103 Туризм Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Статус дисципліни - Нормативна <u>Рік підготовки: 5</u> <u>Семестр: 9</u> Лекції – 4 год. Практичні – 6 год. Самостійна робота – 116 год. у т.ч. індивідуальна робота – 60 год. Вид підсумкового контролю: 9 семестр - залік

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 8% до 92%.

Структура робочої програми навчальної дисципліни

Спеціальність, спеціалізація (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Семестри	Години								залік (триместр/семестр)
			Аудиторні	У тому числі			Самостійна робота	У тому числі			
				Лекції	Практичні	Підсумковий контроль		Контр. роб.	КП/КР	РГР	
6.140103 Туризм заочне	3,5/126	9(с)	10	4	6	-	116	60	-	-	9(с)

Для підготовки студентів передбачені наступні організаційно-методичні особливості вивчення курсу:

формування знань завдяки читання курсу лекцій та самостійною роботою студентів із законодавчими та нормативними актами та спеціальною періодичною та науковою літературою з питань досліджень в галузі туризму, рекреації та готельно-ресторанного бізнесу;

формування рівня вмінь студентів відбувається шляхом проведення практичних занять з вивчених тем курсу, а також в результаті виконання і написання індивідуального науково-дослідного завдання за тематикою, що відповідає навчальній дисципліні та спеціальності студентів.

2.2. Зміст дисципліни

Модуль 1. Основи наукових досліджень (3,5/126)

Змістові модулі:

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень (1,0/36,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Ключові поняття науки та наукових досліджень.
2. Організація науково-дослідної роботи в Україні.
3. Науково-дослідна робота студентів.
4. Інформаційне забезпечення наукової роботи.

Змістовий модуль 1.2. Методологічні основи наукового знання і творчості (1,0/36,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Метод і методика економічних досліджень і аналізу.
2. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності.

Змістовий модуль 1.3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень (1,5/54,0)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи:

1. Механізм проведення наукових досліджень.
2. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі.
3. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та економічному аналізі.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента (заочне навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб робота	СРС
		з/н	з/н		з/н
Модуль 1. Основи наукових досліджень	3,5/126	4	6	-	116
ЗМ 1.1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень	1,0/36	1	1	-	25
ЗМ 1.2. Методологічні основи наукового знання і творчості	1,0/36	1	2	-	25
ЗМ 1.3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень	1,0/36	2	3	-	66

2.3.1. План лекційного курсу

Зміст	Кількість годин за напрямом 6.140103 Туризм
	Заочне навчання
Модуль 1: Основи наукових досліджень	4
ЗМ 1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень	1
1. Ключові поняття науки та наукових досліджень.	0,25
2. Організація науково-дослідної роботи в Україні.	0,25
3. Науково-дослідна робота студентів.	0,25
4. Інформаційне забезпечення наукової роботи. бізнесу.	0,25
ЗМ 2. Методологічні основи наукового знання і творчості	1
1. Метод і методика економічних досліджень і аналізу.	0,5
2. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності.	0,5
ЗМ 3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень	2
1. Механізм проведення наукових досліджень.	0,25
2. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	1
3. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	0,75
Усього:	4

2.3.2. Практичні заняття

За кожною з тем, включеної до навчальної дисципліни, проводиться практичне заняття з метою як закріплення студентом теоретичних знань, одержаних на лекційних заняттях чи в результаті самостійного вивчення необхідного матеріалу, а також в ході виконання науково-дослідної роботи, так і одержання практичних навиків.

Також заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, тестовий контроль, їх перевірка і оцінювання.

Під час проведення практичних занять організовується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують реферати чи доповіді, а також обговорюються проблемні питання, на які мають бути знайдені відповіді в результаті дискусії.

На практичних заняттях у студентів мають сформуватися вміння і навички розробки, організації та проведення наукових досліджень, а також виконання деяких видів економічної роботи, пов'язаної з діяльністю підприємств готельного, курортного та туристського сервісу.

У ході проведення практичного заняття студенти самостійно або у групах (як малих, так і великих) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. З метою виявлення рівня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка і обговорення роботи, яку виконували студенти, а також підведення підсумків з одержанням студентами відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи.

Зміст	Кількість годин за напрямом 6.140103 Туризм
	Заочне навчання
Модуль 1: Основи наукових досліджень	6
ЗМ 1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень	1
1. Ключові поняття науки та наукових досліджень.	0,25
2. Організація науково-дослідної роботи в Україні.	0,25
3. Науково-дослідна робота студентів.	0,25
4. Інформаційне забезпечення наукової роботи. бізнесу.	0,25
ЗМ 2. Методологічні основи наукового знання і творчості	2
1. Метод і методика економічних досліджень і аналізу.	1
2. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності.	1
ЗМ 3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень	3
1. Механізм проведення наукових досліджень.	1
2. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	1
3. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	1
Усього:	6

2.3.3. Лабораторні роботи

Не передбачені.

2.3.4. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (контрольна робота) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних практичних ситуацій. Написання роботи передбачають розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження, пов'язаною з економікою, організацією і управлінням підприємствами у галузі готельного, курортного та туристського бізнесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання з дисципліни «Основи наукових досліджень» видається студенту викладачем на початку вивчення дисципліни.

Робота виконується самостійно при консультуванні викладачем на протязі вивчення предмету у відповідності до графіку навчального процесу, але не пізніше терміну проведення підсумкового контролю.

Контрольна робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами під час навчання та придбання практичних навичок їх застосування при вирішенні проблем туристської індустрії.

Студент має право самостійно обрати теми індивідуальних науково-дослідних завдань, але обов'язково узгодити її з викладачем. У протилежному випадку теми індивідуальних науково-дослідних завдань вибирається студентом із запропонованих викладачем.

Контрольна робота вимагає наявності наступних елементів наукового дослідження:

- теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок;

- практичної значущості;

- комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження;

- наявності елементів творчості.

Застосування сучасної методології полягає у тому, що при висвітленні теоретичної частини роботи, студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення досліджень, застосовувати різноманітні підходи і аспекти до питань, які розглядаються в роботі.

Практична значущість роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики. Тобто, робота має бути актуальною для країни, регіону чи туристського підприємства і її результати можуть повністю або частково бути впроваджені до потреб практики.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження під різними точками зору – з позицій теоретичної бази і практичних навиків, умов його реалізації, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення і т. д. – в тісному взаємозв'язку і єдиній логіці викладу.

В процесі виконання індивідуальної роботи, разом із теоретичними знаннями та практичними навиками за фахом, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідної роботи і уміння творчо мислити, навчитися вирішувати актуальні завдання.

У процесі написання контрольної роботи студент має опрацювати не менше 15-20 літературних джерел з посиланням на використання певної інформації у тексті роботи. При цьому робота має бути творчою і бути спрямована на вирішення певної проблеми чи на встановлення особистого погляду автора роботи на питання, які розглядаються в роботі.

Контрольна робота складається з: титульної сторінки, змісту, вступу, основної частини, висновків, списку літератури, додатків.

Титульна сторінка повинна містити назву навчального закладу, кафедри, навчальної дисципліни; тему роботи; прізвище та ініціали студента; номер академічної групи; дату подання роботи викладачеві на перевірку.

Зміст повинен містити назви розділів, підрозділів і т.д., які розкривають тему наукової роботи, з зазначенням номерів сторінок, на яких вони розміщені.

У вступі зазначається актуальність обраної теми дослідження, її проблематика, об'єкт, предмет, мета і задачі дослідження.

Основна частина складається із декількох розділів (підрозділів) і обов'язково складається з взаємопов'язаних теоретичної, аналітичної та рекомендаційної (практичної) частин.

У висновках викладаються перелік пропозицій і рекомендацій та результати одержані в індивідуальній науково-дослідній роботі.

Список використаної літератури слід розміщувати одним із таких способів: 1) спочатку наводяться законодавчі та нормативні акти, далі загальна та спеціальна література в алфавітному порядку, потім Інтернет джерела, і в кінці – література на іноземній мові; 2) у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні наукових робіт)

У додати можуть бути винесені таблиці, рисунки, схеми тощо. При наявності кількох додатків, оформляється окрема сторінка «ДОДАТКИ». Додатки позначаються великими літерами українського алфавіту.

Контрольну роботу слід оформляти у відповідності до вимог, розроблених і затверджених профілюючою кафедрою. Обсяг становить 15-25 друкованих сторінок.

Рекомендована тематика контрольних робіт

1. Шляхи підвищення конкурентоспроможності готельного (туристського, санаторно-курортного) підприємства.

2. Управління ризиками на готельному (туристському, санаторно-курортному) підприємстві.

3. Управління збутом готельного (туристського, санаторно-курортного) продукту на принципах маркетингу.

4. Шляхи підвищення ефективності діяльності готельного (туристського, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства за рахунок підвищення культури обслуговування.

5. Шляхи підвищення ефективності роботи персоналу готелю (туристського, санаторно-курортного, ресторанного підприємства).

6. Створення бізнес-центру як засіб підвищення ефективності діяльності готельного (санаторно-курортного) підприємства.

7. Шляхи підвищення ефективності рекламної діяльності готельного (туристського, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства.

8. Управління реалізацією продукту туристського (готельного, санаторно-курортного) продукту.

9. Механізм вибору туристського продукту: маркетинговий підхід.

10. Шляхи підвищення ефективності надання екскурсійних послуг.

11. Шляхи підвищення ефективності діяльності туристського (готельного, санаторно-курортного) підприємства за рахунок надання додаткових послуг.

12. Удосконалення організації управління на підприємствах ресторанного (санаторно-курортного, готельного, туристського) господарства.
13. Шляхи підвищення ефективності діяльності туристського (санаторно-курортного, готельного, ресторанного) підприємства: диверсифікація.
14. Шляхи підвищення ефективності рекламної діяльності туристського (санаторно-курортного, готельного, ресторанного) підприємства.
15. Шляхи удосконалення процесу обслуговування споживачів санаторно-курортного (туристського, готельного, ресторанного) підприємства.
16. Маркетингові комунікації надання послуг гостинності.
17. Підвищення ефективності менеджменту в готельному (туристському, санаторно-курортному, ресторанному) підприємстві.
18. Шляхи підвищення ефективного управління персоналом готельного (туристського, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства.
19. Рекламне забезпечення просування на ринок нового турпродукту.
20. Шляхи підвищення ефективності діяльності туристського (готельного, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства на основі синергізму.
21. Шляхи підвищення ефективності роботи персоналу готельного (туристського, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства за рахунок підвищення продуктивності праці.
22. Цінова стратегія надання освітніх послуг за спеціалізацією «Менеджмент готельного, курортного та туристського сервісу» (спеціальністю «Готельно-ресторанна справа», «Туризм»).
23. Управління просування продукту (послуг) туристськими (готельними, санаторно-курортними, ресторанными) підприємствами.
24. Шляхи підвищення ефективності роботи туристсько-готельних комплексів.
25. Оптимізація організаційної структури готельного (туристського, санаторно-курортного, ресторанного) підприємства.
26. Шляхи ефективності управління туристським (готельним, санаторно-курортним, ресторанным) підприємством.
27. Шляхи підвищення ефективності управління інвестиційним проектом підприємства туріндустрії.
28. Стратегія і тактика підприємства туріндустрії з виводу на ринок нового продукту.
29. Шляхи підвищення ефективності комерційної діяльності підприємства туріндустрії.
30. Шляхи розвитку (удосконалення) надання туристських послуг.
31. Бізнес-планування створення нового турпродукту.
32. Дослідження соціально-культурного та екологічного впливу туризму на споживача.
33. Дослідження проблем розвитку готельного господарства України (регіону).
34. Формування системи якості турпродукту (послуг) на різних стадіях його життєвого циклу.

35. Дослідження можливостей засобів розміщення м. Харкова для прийому вболівальників чемпіонату Європи з футболу 2012 р.
36. Дослідження проблем диверсифікації підприємств туріндустрії.
37. Удосконалення системи страхування в туризмі.
38. Дослідження проблем використання туристсько-рекреаційних ресурсів регіону.
39. Стратегічне управління підприємств готельного бізнесу.
40. Дослідження впровадження нових технологій в туризмі (закордонний досвід).
41. Моніторинг в системі стратегічного управління підприємствами туріндустрії.
42. Дослідження ринку туріндустрії внутрішнього туризму в Україні, розробка рекомендацій щодо його розвитку.
43. Дослідження інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств туріндустрії.
44. Дослідження проблем і перспектив розвитку туризму в Україні (регіоні).
45. Дослідження факторів, які впливають на собівартість туристських послуг.

2.4. Самостійна навчальна робота студента

Обов'язковим елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Основи наукових досліджень» є самостійна робота студентів з вітчизняною та зарубіжною спеціальною літературою з питань менеджменту, економіки, теорії, методології та практики проведення наукових досліджень в галузі туризму та індустрії гостинності. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від нормованих навчальних занять, тобто лекційних та практичних занять (аудиторної роботи).

Основні види самостійної роботи, на які повинні звертати увагу студенти:

- вивчення лекційного матеріалу;
  - робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
  - підготовка до практичних занять;
  - підготовка до дискусій та інших пропонованих викладачем завдань;
  - робота над індивідуальним науково-дослідним;
  - самоперевірка студентом власних знань за запитаннями для самодіагностики;
  - підготовка до підсумкового контролю.
- укладання глосарію з основних понять, які використовуються у винесених на розгляд тем навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень». Для цього необхідно:
- розібратися у сутності кожної запропонованої категорії;
  - підготуватися до дискусії в аудиторії щодо розуміння вивченого матеріалу;

у випадку наявності декількох тлумачень кожного терміну, обґрунтувати, якої саме інтерпретації дотримується студент і чому; а також обґрунтувати з чим студент не можете погодитись;

за умови, що значення якогось терміну є незрозумілим, зафіксувати запитання, а під час дискусії в аудиторії за запропонованими темами, винести їх на обговорення або проконсультуватися у викладача.

Найменування змістових модулів, що виносяться для самостійної роботи	Години	Літературні джерела	Форма звіту
Модуль I: Основи наукових досліджень	116		
ЗМ 1. Теоретичні засади науки та наукових досліджень	16		
1. Ключові поняття науки та наукових досліджень.	4	основна [4, 9, 12-17], додаткова [21,22].	Конспект, словник категорій, опитування.
2. Організація науково-дослідної роботи в Україні.	4	основна [4, 9, 12-17], додаткова [20,21,22].	
3. Науково-дослідна робота студентів.	4	основна [6, 10, 13- 17], додаткова [18,21,22].	
4. Інформаційне забезпечення наукової роботи.	4	основна [4, 9,10, 13-17], додаткова [18,21,22].	
ЗМ 2. Методологічні основи наукового знання і творчості	16		Конспект, словник категорій, опитування
1. Метод і методика економічних досліджень і аналізу.	8	основна [9,11 - 17], додаткова [21,22].	
2. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності.	8	основна [6, 11, 13 - 17], додаткова [18,20].	
ЗМ 3. Економічний інструментарій проведення наукових досліджень	24		
1. Механізм проведення наукових досліджень.	8	основна [11- 17], додаткова [18, 21, 22].	Конспект, словник категорій, опитування
2. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	8	основна [3,5,7,8, 9- 17], додаткова [19].	
3. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та економічному аналізі.	8	основна [3,5,7,8, 9- 17], додаткова [19].	
Виконання контрольної роботи	60 15		
Усього	116		

2.5. Методи активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни «Основи наукових досліджень» для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, ділові ігри, кейс-метод.

Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика і техніка викладання, але і висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здібності до колективних рішень;
- вироблення здібності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здібності до компромісів.

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Ключові поняття науки та наукових досліджень	Проблемна лекція з питання «Основні напрямки наукових економічних досліджень в сучасних умовах»
Тема 2. Організація науково-дослідної роботи в Україні	Міні-лекція, дискусія з питання «Організація науки і наукових досліджень в Україні»; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 3. Науково-дослідна робота студентів	Міні-лекція, дискусія з питання «Види і форми науково-дослідної роботи студентів»; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 4. Інформаційне забезпечення наукової роботи	Проблемна лекція з питання «Роль і функції інформації в дослідженнях»
Тема 5. Метод і методика економічних досліджень і аналізу	Міні-лекція, дискусія з питання «Спеціальні методи наукових досліджень в індустрії гостинності»; презентація результатів роботи в малих групах
Тема 6. Методика підготовки й оформлення результатів наукового дослідження та впровадження їх у практику економічної діяльності	Кейс-метод – проблемна ситуація «Подання наглядного матеріалу та бібліографічний опис джерел» (практичне заняття)
Тема 7. Механізм проведення наукових досліджень	Кейс-метод - проблемна ситуація «Форми обміну науковою інформацією. Можливість використання інформації та її доступність для студентських наукових робіт» (практичне заняття)
Тема 8. Економіко-статистичні методи та прийоми в економічних дослідженнях та економічному аналізі	Кейс-метод – проблемна ситуація «Сезонна нерівномірність, її виявлення та аналіз» (практичне заняття)
Тема 9. Економіко-математичні методи та моделі в економічних дослідженнях та аналізі	Проблемна лекція з питання «Економіко-математичні методи дослідження та можливість їх використання в практичній діяльності»

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами і увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу на сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися у групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

2.6. Засоби контролю знань студентів

Оцінювання знань, вмінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачають лекційні та практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- оцінювання виконання та захист індивідуального науково-дослідного завдання;
- презентація результатів науково-дослідної роботи;
- написання та захист глосарію;
- складання заліку.

При оцінюванні *практичних занять* увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Індивідуальне науково-дослідне завдання є обов'язковою частиною самостійної роботи студента.

Презентація результатів наукових робіт є додатковою частиною самостійної роботи студента над навчальною дисципліною «Основи наукових досліджень». Мета підготовки презентації результатів наукових робіт – поглиблення теоретичних знань, набутих студентами в процесі вивчення дисципліни та оволодіння навичками оформлення і викладення результатів проведеної науково-дослідної роботи.

Написання та захист глосарію має за мету ознайомлення студента із професійною туристською термінологією. Критеріями оцінювання виступають: 1) оформлення глосарію за змістовими модулями; 2) опрацювання відповідної літератури; 3) рівень засвоєння та оперування термінологічним апаратом.

Підсумковий контроль (залік) здійснюється за питаннями до заліку з основ наукових досліджень в час, передбачений розкладом занять.

Для студентів заочної форми навчання передбачені наступні види контролю засвоєних знань: у 9-му семестрі студенти виконують контрольну роботу яка є допуском до заліку (підсумковий контроль).

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1	2
Рекомендована основна навчальна література (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, ін.)	
1. Закон України „Про внесення змін в Закон України „Про туризм” від 18 листопада 2003 р. № 1282 – IV.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2.
2. ДСТУ Документація, звіти у сфері науки і техніки. - К.: Держстандарт України, 1995.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2
3. Айвазян С. А., Прикладная статистика. Основы моделирования и первичная обработка данных. / С. А. Айвазян, И. С. Енюков, Л. Д. Машалкин – М.: Финансы и статистика, 1983.- 470 с.	ЗМ 1.3
4. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: Підручник. / М.Т. . Білуха - К.: Вища школа, 1997.- 214 с.	ЗМ 1.1
5. Болч В., Хуань К. Дж. Многомерные статистические методы для экономики. (Пер. с англ. А. Д. Плитмана / Под ред. С. А. Айвазяна). – М.: Статистика, 1979.- 317 с.	ЗМ 1.3
6. Бори́кова Л. В. Пишем реферат, доклад, выпускную квалификационную работу / Л.В. Бори́кова, Н. А. Виноградова– М., 2000.- 89 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2.
7. Дубров А. М., Мхитарян В. С., Трошин Л. И. Многомерные статистические методы: Учебник. / А.М. Дубров, В. С. Мхитарян, Л. И. Трошин– М.: Финансы и статистика, 1998.- 352 с.	ЗМ 1.3
8. Ефимова М.Р. Общая теория статистики. / М. Р. Ефимова, Е.В. Петрова, В.Н. Румянцева– М.: ИНФРА – М, 1999.- 416 с.	ЗМ 1.3
9. Кожухар В.М. Основы научных исследований: Учебное пособие / В. М. Кожухар. – М.: Издательско-торговая корпорация Дашков и К°, 2010. - 216 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
10. Крутов В. И. Основы научных исследований. / В.И. Крутов, В. В. Попов – М.: Высшая школа, 1989. – 400 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. / О.В. Крушельницька – К.: Кондор, 2003. – 192 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
12. Лудченко А. А., Основы научных исследований. / А.А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А.Примак – К.: Знання, 2001. – 113 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
13. Огурцов А.Н. Основы научных исследований : Учеб.-метод. пособие / – А.Н. Огурцов. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 178 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
14. Сабитов Р.А. Основы научных исследований: Учеб. пособие / Р.А. Сабитов. – Челяб. гос. ун-т. Челябинск, 2002. 138 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
15. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник. / В.І. Романчиков – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
16. Щербина Л. В. Основи наукових досліджень: Опорний конспект лекцій. / Л.В. Щербина – Х.: ХНАМГ, 2007. - 141 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
17. Філіпченко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3

1	2
Додаткова література	
18. Беляевский И. К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 320 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
19. Бешелев С. Д., Гуревич В. Г. Математико-статистические методы экспертных оценок. – М.: Статистика, 1980. – 263 с.	ЗМ 1.3
20. Британ В. Т. Організація вузівської науки. - К.: Кондор, 1992.- 213 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2.
21. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник.-К.: ІЗМН, 1997.- 119 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3
22. Яцків М. І. Теорія економічного аналізу: Підручник. – Львів: Світ, 1993. – 214 с.	ЗМ 1.1; ЗМ 1.2. ЗМ 1.3

Ресурси мережі Internet

23. <http://www.rada.gov.ua> – Сервер Верховної Ради України.
  24. <http://www.nau.kiev.ua> – Нормативні акти України.
  25. <http://www.tourism.gov.ua> / - сайт Державної туристичної Адміністрації.
  26. <http://www.restcon.ru/> - сайт з питань ресторанного бізнесу .
  27. <http://www.tourism.ru> – сайт з інформацією про країнознавство.
  28. <http://www.strani.ru/> - сайт про міста та країни світу.
  29. <http://worlds.ru/countries/> – сайт з інформацією про країнознавство.
  30. <http://travel.mail.ru/place/> – сайт з інформацією про країнознавство.
  31. <http://www.top-hotels.ru/> – сайт з інформацією про кращі готелі світу.
- <http://www.world-v-tourism.com> – віртуальний турист – довідки про всі країни світу (карти, історія, культура, природні умови).

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Основи наукових досліджень»

(для студентів V курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня
бакалавр, напряму підготовки 6.140103 (6.020107) – «Туризм»)

Укладачі: **РАДІОНОВА** Ольга Миколаївна,
ОБОЛЕНЦЕВА Лариса Володимирівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 382 Р

Підп. до друку 12.11.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 1,4

Зам. № 8672

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.